

Van a fejemben egy képi világ, ami az élő organizmusokhoz hasonlóan mutálódik.

Beszélgetés Farkas Zsófiával

Szikra Renáta

Farkas Zsófia szobraival
a műtermében, 2015
Fotó: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

Szikra Renáta: Szívesen kérdezzük interjúalanyainkat, hogy vajon akadt-e a családjukban valaki, aki foglalkozott képzőművészettel, aki ebbe az irányba terelte őket. Mivel köztudott, hogy nálatok az egész család ezen a területen tevékenykedik – édesapád Farkas Ádám szobrász, édesanyád Rákosity Anikó festő, apai nagymamád Györfly Anna grafikus, anyai nagypapád Rákosity Zoltán festő – inkább azt kérdezném, felvetődött-e más út lehetősége. Gyerekkorodban mi szertté volna lenni?

Farkas Zsófia: Nem képzeltem el magam képzőművészként, mert muzsikusnak készültem. A Bartók Béla Zene-művészeti Szakközépiskolába jártam, a Konziba, és a Zeneakadémiára is csembalózni. Zongoráztam, és nagyon tehetségesnek tartottak. Ezt ma már szerénytelenség nélkül mondhatom, hiszen sosem lett belőlem profi zongorista. Tizenhat éves koromban hagytam abba, mert ízületi gyulladás lépett fel mindkét könyökomban, valószínűleg a stressztől és a túleröltetéstől. Azt mondták, hogy ettől sosem szabadulok meg, később is minden évben hónapokat kell majd kihagynom a kezeléseim miatt. Nem tehetem rá az életemet.

Mit éreztél akkor, volt B terved?

Teljesen összetörtem. Valójában évtizedekig gyászoltam, mert imádtam az egészséget. Nekem az volt a paradicsomi állapot. Zenében létezni. Tizennégytizenöt éves kamaszként már egyedül jártam be Pestre, a legjobbakat hallgattuk a Zeneakadémián, fantasztikus társaságunk volt. Felhagyni ezzel óriási törés volt az életemben. Másfél évet lehúztam a szentendrei Móricz Zsigmond gimiben, aztán tizenhét évesen megszöktem otthonról. Sértődött, zavardott, deviáns kamasz voltam, úgy éreztem, senki nem ért meg. A Kiskunságra, Sarlópusztára mentem, a nagybátyámnak volt ott lovas fogadója. Nyári munkára érkeztem, aztán ősszel bejelentet-

tem, hogy nem megyek haza. Beiratkoztam a kecskeméti Piarista Gimnázium esti szakára, de nem jártam be. Egy évvel később azért mégis leérett-ségiztem. Kitaláltam, hogy agrármérnök leszek. Fel is vettek Gyöngyösre, a Gödöllői Egyetem kihelyezett karára, közben pedig lovászként dolgoztam az istállóban.

A becses zongorista kezeiddel az istállóban csutakoltál.

Igen, pont erre volt szükségem. Szívesen dolgoztam a lovakkal, a lovak körül. Később jött a sportlovaglás, le is igazoltak, de nem sokat versenyeztem. A lovászagrármérnök hallgató lét azonban csak kitérő volt, húszévesen már úgy éreztem, ez mégsem egy életre szól, és visszajöttem Szentendrére, visszaköltöztem a szüleimhez.

Ez sem lehetett könnyű a független évek után.

Tényleg nem, voltak konfliktusaink bőven. Mégis, akkor már úgy gondoltam, ideje felnőnom, ideje, hogy benőjön a fejem lágya és valami komolyat csináljak végre. Akkor döntöttem úgy, hogy szobrász leszek.

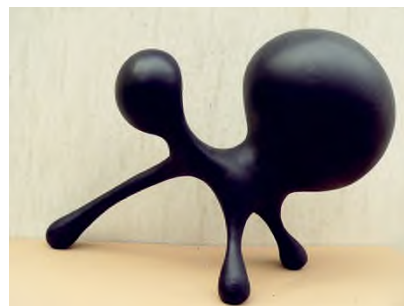
Ez elég természetesen következhetett abból, hogy a családotokban a felnőtteknek ez volt a munkájuk, a műtrem pedig a munkahelyük. Nagy körülövel, de mégiscsak visszakanyarodtál a családi tradícióhoz. De miért pont a szobrászat? A festészet nem is jött szóba?

Ha jobban belegondolok, mindig az absztrakt szobrok érdekeltek, sőt a geometrikus, rendezett dolgok. Ami akkoriban lenyűgözött, az az anyag felületének tökéletes kidolgozása, ami egyébként nekem a mai napig gondot okoz – mármint hogy az ezt érintő maximalizmuson túllendüljek. Hogy nem kell addig csiszolni, amíg elfogy a szobor.

Ezek szerint különösen vonzott a szobrászat fizikai része, az, hogy te munkáld meg az anyagot.

A szobrászatban azt élveztem és élvezem a mai napig, hogy játék. Hogy a két kezemmel teremtek valamit a semmiből. Van a fejemben egy elképzelt világ, amit mindenféle lények népesítenek be, és én tetet tudok adni nekik. Más gyerekek legóból építik meg a filmet, ami a fejükben forog, én meg így csinálom. Gyerekkoromban sem volt másképp. Testvéremmel, Borival, akiből textilművész lett, folyamatosan rajzoltunk, festettünk, alkottunk. Itthon minden kéznél volt, tényleg ez volt a természetes közegünk, körülöttünk mindenki ezt csinálta. A nyelvezet és az eszköztár is otthonos volt. Mindazonáltal a szüleim megijedtek, amikor bejelentettem, hogy szobrász leszek. Édesapám akkor még tanszékvezető volt a Képzőművészeti Egyetem – akkor még Főiskola – szobrász szakán. Kerek-perec kijelentette, hogy ha tényleg ezt akarom, akkor kétszer annyit kell teljesítenem, mint másoknak, mert egyikünk sem engedheti meg magának, hogy ne a saját tehetségem és munkám jogán kerüljek be, ha bekerülök egyáltalán – tette hozzá.

Azt otthon is láttam, hogy az alkotás játékosága egy dolog, de ennek ára van. Hamar szembesültem azzal, hogy milyen intenzív és következetes munkát követel meg az embertől. Úgyhogy majdnem két évig készültem a felvételire, beleadtam apait-anyait, iszonyatosan komolyan vettem. A papám irányította a felkészülésem, és rettenetesen szigorú volt. Engem is védett ezzel, mert nem akarta, hogy azt mondják, csak miatta vettek fel, és persze ő sem akart lebögni velem. Egyáltalán nem dicsért. Csak azt mondta, még mi hiányzik, még min kéne javítanom. De ez nem tört le egyáltalán – csak a felvételire összpontosítottam. És szerencsére felvettek. Azért így harminc év elteltével, különösen az utóbbi időben már gyakrabban előfordul, hogy megdicsér. *(Nevet.)*

Fent: Farkas Zsófia: *Fekete Rinocérosz*, 2008, acél, poliuretán, akrilfesték, 99 × 120 × 59 cm;

lent: Farkas Zsófia: *Óriáshangya*, 2008, alumínium, 47 × 69 × 41 cm, 3 pld., magántulajdon

Fotók: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

Farkas Zsófia: *Diplomaszobrok*, 2000, acél, hungarocell, akrilfesték, Magyar Képzőművészeti Egyetem, Barcsay terem

Fotó: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

Amikor felvettek a Főiskolára, kinek az osztályába kerültél?

Jovánovics György vett fel, két évig nála tanultam az alapokat, de azt hiszem, nem nagyon tudtunk mit kezdeni egymással. Ez rendszerint így van – vagy nagyon rá tud hangolódni az ember a tanárára, vagy alig. Nálunk ez nem jött össze, ezért mentem át harmadévben Körösnéyi Tamás osztályába, ahol azonnal a helyemre kerültem. Tanítványként és később kollégaként is nagyon szeretjük Tamást. Csak szuperlatívuszokban tudok róla beszélni. Nemcsak a mesterünk volt, hanem a menedzserünk is, ami egyáltalán nem szokványos dolog.

Folyamatos utógondozást végzett. Azt akarta, hogy ne csak itt képzeljük el az életünket, hanem mielőbb lássunk valamit a világból és abból, hogy hogyan tudjuk később majd magunkat a művészeti közegben elhelyezni. Kiállítási lehetőségeket, ösztöndíjakat hajtott fel. Voltunk vele közös osztálykiállításon Párizsban, a Frankfurter Könyvvásáron, ezekről katalógust jelentetett meg pályázati pénzből. Autóval mentünk Párizsba, imádtam ezeket az alkalmakat. Nem a távolságtartó, amolyan klasszikus mester és tanítvány viszonyunk volt vele, mert éreztük, hogy ő is töltekezik a mi energiánkkal, nagyon oldottan tudtunk együttműködni.

Amikor átjelentkeztél Körösnéyihez, ezeket még nem tudhattad. Mi vonzott oda mégis?

Nem tudhattam, de mégiscsak a személyisége vonzott oda. Nem volt szokás a Képzőn más tanítványait is figyelemmel kísérni, de ő már akkor odajött hozzám, amikor a Jovánovics-osztályba jártam, és érdeklődött, hogy érzem magam, mivel foglalkozom. Ráadásul nagyon derűs, nyugalmat sugárzó alkat volt, végtelenül türelmes és figyelmes. Persze ismertem a munkáit, a kísérletezése, anyaghasználata is nagyon izgatott. Ténylegesen két mesterem volt. Az egyik édesapám, aki bár közvetlenül

nem tanított, de mégis mellette nőttem fel és az ő értékítéletén formálódtam, a másik Körösi Tamás. Ők voltak az „apa-mestereim”, de egyébként voltak „nagyapa-mestereim” is: az áttételesen, az „apa-mestereimen” keresztül megismert szobrászideálok, például Bruno Gironcoli osztrák szobrászművész, akinél Körösi fiatal korában egy évig tanult Bécsben. Ő hívta fel rá a figyelmünket. El is zárandokoltam Grazba, ahol Gironcolinak hatalmas szoborparkja van sok hektárnyi területen. Óriási épületek padlótól a mennyezetig, tele végtelenül bonyolult szoborgépezetekkel. Revelatív, döbbenetes élmény volt ezeket a pszichedelikus, szürreális aluöntvényeket látni. Az alumíniumba biztos, hogy ott szerettem bele. A másik meghatározó mester Émile Gilioli francia absztrakt szobrászművész, akinél pedig édesapám segédkezett Párizsban 1969-ben, miután elvégezte a Főiskolát. Még én is voltam a műtermében gyerekkoromban. Papa annak idején a hazai szobrászatban képviselte az absztraktot, az én munkáimra rajta keresztül, áttételesen, de Gilioli felfogása is hatott.

Mikor kerültél pontosan a Körösi osztályba, kik voltak az osztálytársaid, kikkel dolgoztál együtt?

1997–98-ban mentem át. Arra emlékszem, hogy jó volt a hangulat és igazi műhelymunka folyt. Szabó Ádám, Előd Ágnes, Szász Gyuri és Kovács Gergő jártak velem egy időben oda, nagyon erős csapatba kerültem. Ment a kísérletezés, különösen a műanyagokkal. Éreztem, hogy ez nagyon is alkalmas lesz annak kifejezésére, megformálására, ami engem izgat.

Adottak voltak ennek a technikai feltételei a Képzőn?

Osztályonként egy vagy két műtermünk volt, alapvetően egy légtérben dolgoztunk, különböző sarkokban. Nem lehetett bent műanyaggal kísérletezni, nemcsak mert iszonyú bűdös, hanem

mert súlyosan mérgező gázok szabadulnak fel az olvasztás, formálás közben, ezért kint az udvaron kotyvasztottunk nagyon primitív módon. Az alapanyagot magunk vettük, kinek mire futotta, mert a műanyag nagyon drága. A Képzőn a szobrászoknak csak bronzöntésre, kő- vagy fafaragásra volt lehetőségük. Illetve volt egy fémműhely is, de alapvetően csak a hagyományos technikákra berendezkedve. Csak agyag és gipsz volt korlátlan mennyiségben. Szentendrán a kertünk végében álló régi istállóból kialakított kis műhely lett az első műtermem, áram sem volt benne, de kísérletezgetni lehetett ott.

Milyenek voltak az első munkáid?

A Főiskolán volt egy görcsös megfelelési kényszer bennem. Akkoriban teljesen geometrikus világban gondolkoztam, és bár éreztem, hogy ez nagyon merev, mégsem mertem magam elengedni. Hasábokat készítettem poliészter műgyanta öntvényből, a *Lopakodót*

Körösi Tamástól kapott plexilapokból hajtogattam, diplomamunkám (2000-ben diplomáztam) is szigorúan geometrikus, nagy méretű vörös hasábokból álló kompozíció volt, díjat is kaptam rá. Végül is sikertörténet volt nekem az egyetem, de fogalmam sem volt, hogy mihez kezdjek utána, a szobrászattól hogyan fogok megélni. Biztos, ami biztos, jelentkeztem hétvégi pénztárosnőnek az egyik szupermarketbe. Pedig Körösi Tamás mondta, hogy ezt hagyjam abba, inkább segítsek neki az egyetemen. Én viszont meg akartam mutatni, hogy megállok a saját lábamon. Aztán „megtörtém”, amikor ő lett a tanszékvezető, és tanszéki asszisztensként dolgozhattam mellette, 2002-ig. Volt egy nagyon jó kiállítássorozat, amit együtt csináltunk olyan festőkről, akik szobrokat is készítettek. Emellett volt idő a saját munkáimra is, amíg meg nem született a fiam, Brunó. Kezdetben szüleimnél, aztán albérletben laktunk, míg nem 2008-ban műteremlakást kaptunk itt, a szentendrei Új Művésztelepen.

Farkas Zsófia műtermében az *Őrsejt* című szobron dolgozik, 2010, szentendrei Új Művésztelep

Fotó: Barakonyi Zsombor / HUNGART © 2021

Farkas Zsófia: *Gyűrűs Béka*, 2008, alumínium, akrilfesték, 47 × 41 × 52 cm, 3 pld., magántulajdon, illetve a Ferenczy Múzeumi Centrum tulajdona

Fotó: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

Farkas Zsófia: *Szellemi Törpe*, 2010, alumínium, 35 × 28 × 17 cm, magántulajdon

Fotó: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

Volt kapcsolatod a szentendrei szobrászokkal, ismerted a hetvenes–nyolcvanas évekbeli kísérleteket?

Mint gyerek igen, főleg apámon keresztül, de fiatalon elmentem innen, és a főiskolai évek alatt Pesten mozogtam inkább. Egyszer volt kiállításom Szentendrén a Vajda Lajos Stúdióban 2008-ban, de valahogy úgy éreztem, nem ágyazódtam be vagy tagozódtam vissza a helyi művészeti közegbe. Mostanában a Szentendrei Lakástárlat Alapítványal működöm együtt, azon dolgozunk, hogy nagy méretű szobraimat különleges kertekben helyezzük el. Talán nagyobb kört kellett leírnom az elején, kellett, hogy eltávolodjak és aztán magamra, illetve visszataláljak.

A főiskolai barátságok, munkakapcsolatok megmaradtak?

Az elején igen, figyeltünk egymásra, mostanra már meg-megszakadtak a szálak. Amióta a kislányom, Veronika megszületett, eléggé izoláltan élek.

Azelőtt még eljártam megnyitókra, eseményekre, azóta sokkal ritkábban. Közben el is váltam (volt férjem is festő, Barakonyi Zsombor), én Szentendrén maradtam a gyerekekkel.

Mikor következett be a stílusfordulat, mikor fordítottál hátat a főiskolai évek alatt készült művek szigorú geometriájának?

A Főiskoláról kikerülve elég hamar organikusabb, biomorf irányt vettek a munkáim. Az első úttörők a *Holdlények* voltak; az öntőmintáikat, a prototípusokat itt őrzöm a műteremben. Műanyag és alumíniumöntvények is készültek belőlük. Éreztem, hogy ez már inkább én vagyok, ez lesz az én utam.

Emlékszel, hogyan alakult ki ez az első forma?

Hogy pontosan mi inspirálta, azt már nem tudom, de úgy született, mint azóta minden formám. Ceruzával készítem a terveket. Általában amíg egy dolog

foglalkoztat, addig folyton ez forog a fejemben, kényszeresen rajzolom ezerszám a vázlatokat róla. Ez nem valami tudatos, átgondolt tevékenység, és nem is engedem, hogy az legyen. Kikapcsolom a tudatos részét, hagyom, hogy az ösztöneim irányítsanak.

Úgy, mint mondjuk az automatikus írásnál? Mégis hol van az a pont, ahol megállsz? Amikor a papírról a térbe kívánkozik a forma?

Hagyom, hogy a kezem vezessen, hagyom, hogy rója a köreit. Óriási szerencse, hogy ez erőlködés nélkül megy nekem. Az alkotásnak ezt a részét élvezem a legjobban. De azért mindig eljön a pillanat, amikor egy forma elkezd ismétlődni, és már sokadszor rajzolom ugyanazt. Ezen a ponton már tudatosítom, hogy megvan, amit keresem. Ilyenkor kezdem el részletesebben kidolgozni, felnagyítani, feltérképezem minél több nézetét. Amikor már ki tudom léptetni a térbe, akkor elkészítem az öntőformát – korábban gipszből,

de pár éve áttértem a viaszra. Először elkészítem a drótvázat, és finomabb kötöződróttal kialakítom a testét. Erre a sűrű szövedékre viszem fel a megolvasztott viaszt.

Már a műanyag szobraidról, azok kerekded formáiról eszembe jutottak Niki de Saint Phalle *Nana* szobrai és hatalmas, épületméretű nőalakjai, amelyeknek bonyolult drótvázat férje, a szobrász Jean Tinguely készítette el. Nála erre fröcskölték a betonhéjat.

Pontosan így történik, de kicsiben azért ez sokkal egyszerűbb. Kezdetben papírmaséból csináltam a modellt, de a viasz a legjobb az aluöntvényekhez. Kis Tamás kecskeméti szobrászművész kol-

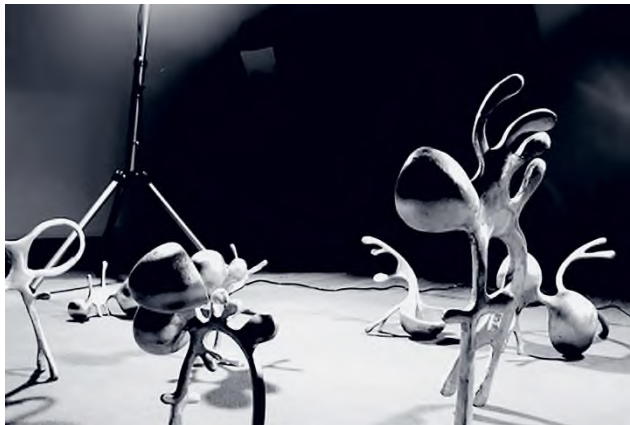
légám öntödéjében készülnek a szobraim, rajta kívül kevesen vállalkoznak alumíniumöntésre vagy -megmunkálásra. Az alumínium lágynak tűnik, de nagyon rideg anyag, fura tulajdonságai vannak. Puha és könnyű fém, de ha a felületét reszelővel megdolgozzuk, hamar felmelegszik és elkenődik. Hagymányos technikákkal nagyon nehéz megmunkálni. A bronzon gyönyörűen lehet dolgozni cizellőr poncokkal, az alumínium eltörik. Géppel és kézzel lehet csak szépen felcsiszolni. Ezt a munkafázist utálok a legjobban. Ilyenkor a teniszkönyököm is kiújul. Mostanra már megtanultam, mit lehet az alumíniumból kihozni; szeretem nagyon a szép ezüstös-fehér fényét, a felületét, a tapintásra is inkább meleg anyagot.

Persze nem annyira meleg és lágy, mint a méhviasz. Kár ezekért a viaszveszejtési eljárás során eltűnő modellekért. Kivételesen szépek, talán éppen törékenységük, finom felületük miatt. Az is feltűnt a polcokon sorakozó modellek nézve, hogy szobraid mintha családokat alkotnának. Általában sorozatokban gondolkodsz?

A szobraim jellemzően egy alapforma variációi. Ilyenek a *Medúzaim*, a *Csiga* és a *Hangya* sorozat, a *Kis észlányek* vagy a *Szamurajok*. Ezért sem bánom, ha elvesznek a viaszmodellek, sőt örülök, ha kiönthetem őket, mert mindjárt újabbak születnek helyettük. Ha megragad egy forma, azt mindjárt ki szeretném próbálni alacsony és magasabb

Farkas Zsófia: *Álmomban mindent lehet 1-4.*, 2019, acél, poliuretán, poliurea, akrilfesték, szobrok magassága: 35 cm, 43 cm, 82 cm, 93 cm
Fotó: Sulyok Miklós / HUNGART © 2021

Részlet a Neon Galéria *Családállítás* című kiállításából Farkas Zsófia műveivel, 2010

Fotó: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

Farkas Zsófia *Nagy Halak emlékezete 1-3.* című munkája a szentendrei Új Művésztelép kertjében készül, 2017

Fotó: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

lábakkal, soványabban és kövérebben, hosszabb és rövidebb nyúlványokkal, gömbölydedebb ívekkel vagy homorún. Végül mégis mind egyedi a maga nemében. Nincs is talán olyan szobrom, aminek nincsenek „rokonai”. Úgy fogalmaznám meg, hogy egyfajta evolúció állomásai, egy forma fejlődési fázisai. Van a fejemben egy képi világ, ami az élő organizmusokhoz hasonlóan mutálódik. Az én mutánsaim között is vannak életképesek, elevenebbek, és vannak esetlenek, bénábbak a hosszúra nőtt nyúlványaikkal. Ezért is kell, hogy sok legyen. Nekem fontos az esetlegesség, az esetlenség, a tökéletlenség. A hiba lehetősége. Ezt nem is tudom kontrollálni. Az elején nem tudom, hova vezet a fejlődés, ahogy azt sem tudom, hogy két év múlva vagy húsz év múlva milyen formákkal dolgozom majd. A körülmények alakítják ezt is, úgy, mint a természetben.

Volt is egy kiállításod a Neon Galériában 2010-ben, aminek a címe *Családállítás* volt.

Az akkori fura kis figuráim így csoportba verődve szinte felkínálták ezt az értelmezést – persze nem azzal a szándékkal készültek, hogy konkrét személyekről készítsék groteszk portrét, de a groteszk lényeges eleme a munkáimnak.

Akkor ez, ha nem is a hagyományos értelemben vett családállítás, de egyfajta terápiás módszer is volt a számodra. Olyan szellemesek a címek és mulatságosak ezek a szoborlények, hogy inkább egy esendő, de szerethető társaság képét mutatják. Látszik, hogy közülük van egymáshoz. Családtagok, rokonok próbálták beazonosítani magukat? Volt olyan, aki magára ismert bennük?

Igen, próbálták kitalálni, hogy melyik forma kire utalhat, különösen mert a címek is találgatásra csábítottak – a *Zsebnyúl*, az *Egyenlőbb az egyenlők között* stb., de azt nem árulhatom el, hogy kinek sikerült. *(Nevet.)* Akkortájt szükségem volt arra, hogy ezeket a dolgokat kivenjéljem valahogy, egyfajta kódolt nyelven.

Itt a szentendrei Új Művésztelepen lévő műtermedben körül vagunk véve kicsi viaszmakettekkel, öntőformákkal, nagyobbacska szobrokkal, és elsőre talán mindenkinek inkább ezek a biomorf, alumínium és műanyag kispasztikáid jutnak az eszébe, de például ugyancsak Szentendrén, a Régi Művésztelép kertjében egy ezekhez képest óriási köztéri szobrod kapott helyet. Szeretsz nagyban alkotni? Itt a műteremben készülnek ezek is? Egyedül készíted, vagy van segítség?

Nagyon-nagyon szeretem! Óriási kihívás és fizikailag is nagyon megerőltető általában, de én szeretem a kihívásokat. Az *Őrsejt* című szobrom, ami tíz éve áll a SOTE egyetemi épülete előtt, három és fél méter magas, és itt bent készült. A *Nagy halak emlékezete*, ami a főváros és a Budapest Galéria közterti pályázatára készült a Dunán lebegő objektként, viszont hatalmas projektté nőtte ki magát. Három nagy elemből áll, és a tervezéstől a nagyon bonyolult vízre bocsájtásig mindössze pár hónap állt rendelkezésünkre. Azt nem tudtam volna sem technikailag, sem fizikailag végigcsinálni egyedül, megfejelve a pályázattal és azzal a végeláthatatlan adminisztrációval, amit a pályázat elnyerése után megkövetelt az egyeztetés a köztérhasználattal, vízügyi hatóságokkal. Olyan volt, mintha egy házat kellett volna megépíteni a tervezéstől a kulcsrakész átadásig.

Elmeséled?

Már az ötlet is nagyon tetszett, jól illeszkedett a munkáimhoz: a műanyag könnyű, lebeg a vízen, végre jó nagyban lehet gondolkodni. Többen is óvtak tőle, hogy ez azért technikailag nagyon rázós dolog lesz. A hajóépítő mérnök, akit először felkerestem a kivitelezési lehetőségekkel kapcsolatban, azonnal el is magyarázta, hogy miért nem fog

A Nagy Halak emlékezete 1–3. készülése közben az újpesti Hajójavító Főműhely szerelőcsarnokában, 2017
Fotó: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

A Nagy Halak emlékezete című úszó szoborcsoport a Dunán a Szent Gellért térnél 2017 júliusában
Fotó: Farkas Ádám / HUNGART © 2021

az működni, ahogy én naivan elképzelttem és megrajzoltam. A szoborállításra, vagyis úsztatásra kijelölt terület a Szabadság híd közelében, szemben a Bálna épületével ugyanis éppen az egyik leg-erősebb sodrású szakasza a Dunának, plusz van egy jól működő szélcsatorna a Gellért-hegynél, és a kanyarulat miatt itt mindig nagy mennyiségű uszadékfa gyűlik össze. Az uszadékfa csak a parttól tűnik kicsinek, ezek nagyrészt több száz kilós rönkök, facsonkok, amik szintén veszélyt jelentenek a szobrokra. Ezen kívül is voltak még neheztető tényezők, de mindezt átgondolva, figyelembe véve a tervezésnél végül beadtam a pályázatot. Meg is nyertem, nagyon nagy sikere volt. Akkor rémültem meg igazán, hogy most aztán nincs mese, meg kell csinálni. Valamennyit csúsztunk is időben, és végül negyvenkét ember dolgozott azon, hogy elkészüljenek és vízre kerüljenek a „halak”. A szobráskollégák nagyon segítőkészek voltak, ezért a szakmai része szerencsére haladt is, de a fél tucat engedély beszerzését is nekem kellett intézni, csak annyit tudtak segíteni az intézmények, hogy időben hamarabb lefuttatták a papírokat. A mai napig örültem hálás vagyok annak a három fiatal szobráskollégámnak (Melkovic Tamásnak, Pelcz Benjáminnak és Somogyi Baláznak), akik hat héten keresztül, napi tíz órát dolgoztak sötétedésig, hogy

a szobortestek elkészüljenek. Összehegesztették a dróthuzal vázat, arra feszítettük a tyúkhálót, ami a felületét adta a formáknak, és utána jött a purhab (poliuretánhab), amit egy óriási tartálykocsiból fújtak rá. A vázakat át kellett vinni az udvar utca felőli részére, hogy hozzájuk lehessen férni. Utána jött a neheze. Mivel a purhab a sokszorosára dagad, vissza kellett faragni az eredeti ívekre mindenféle machetékkal, szabályokkal és azután felcsiszolni. Szállt a morzsalékos por mindenhol, mindenki tetőtől talpig kezeslábasban, maszkban, szemüvegben beöltözve robotolt a harminc fokban. Pokoli volt az a fázis.

Hogy kerültek vízre?

Mindeközben én rohangáltam a papírokkal, és amikor már jól benne voltunk a munkában, a hajóépítő mérnökünk kiszállt, azt mondta, nem tud felelősséget vállalni érte. Ráadásul sorra jelentek meg a cikkek, interjúk (az *Artmagazin* is tudósított róla – *a szerk.*) – én meg aludni sem tudtam az idegességtől, mert még nem voltam benne biztos, hogy működni fog úgy, ahogy elképzeltük. Aztán találtam egy vállalkozó kedvű, fiatal mérnököt, Szomolányi Tamást, aki pontot tervezett a szobrokhoz, mert különben elborultak, alámerültek volna. Mind-egyiknek volt egy hat méter átmérőjű

úszóműve tőkesúlyal, légkamrákkal, horgonnyal. Ez persze nem volt benne az eredeti költségvetésben, a 12 millió fele a rögzítőszerkezetre ment el. Szerencsére kaptunk egy kis haladékot is: egy hónappal később ugyan, de elkészültünk az egészsel.

Végre hátradőlhetél. A nagy vörös halak végre ott fickándoztak a Dunában. Egyébként egészen fantasztikus látvány volt...

Á, amint vízre kerültek, jöttek az újabb megoldandó problémák. A tőkesúly sok huzallal volt kimerevítvé a víz alatt, ami sajnos kiválóan felfogta az uszadékot. Minél több fatörzs akadt bele, annál többet. Exponenciálisan nőtt a felület, aminek a tömege már kimozgatta a szobrokat. Többször előfordult, hogy az uszadék súlya kitepte a horgonyt, az egyik szobor elszabadult – jelezte a vízrendőrség. Csoda, hogy megúsztuk balesetek és komolyabb bírság nélkül. Volt egy hajós, akit arra béreltünk föl, hogy időről időre tisztítsa meg az uszadéktól, illetve fogja be a szobrokat, ha mégis elszabadulnak. Ő mesélte, hogy elképesztően nézne ki a Duna medre, ha leengednék róla a vizet, mert emeletnyi magasságban állnak a romok és roncok, meg a sít a víz alatt. A horgonyt beakasztani és visszaszedni is nagyon nehéz, mert lutri,

hogy mikor talál olyan tárgyat, amibe beakad, de nem kevésbé nehéz és bal-
 esetveszélyes az uszadékot kézzel-lá-
 bal kirugdosni a ponton alól. Emiatt
 aztán másfél-két hónap után felvontat-
 tuk őket a nyugodt vizű Újpesti-öbölbe.
 A Népszigetenél, a Hajójavító mellett még
 vagy másfél évig békésen elúszkáltak.

**Ma a Graphisoft Parkban, az óbudai
 Gázgyár mellett lehet őket megnézni.
 Hogy „vetődtek partra”?**

Megkeresett Kocsány János, az egyik
 tulajdonos, hogy ő boldogan befogadná
 a szobrokat – akkor már évek óta épí-
 tették a kortárs-szobor-parkot. Nagyon
 örülök, hogy ha ideiglenesen is, de
 ilyen jó környezetbe kerültek, ráadásul
 egy Körösényi-szobor társaságába. Azt
 is megnyugtató volt látni, hogy „partra
 vetetten”, a fűvön is működnek.

**A három halból az egyik a már emlí-
 tett művésztelepi nagy szobor. Magán-
 kertekben is vannak kültéri szobraid?**

Igen, magánkertekben is, például a
 Somlói Zsolt – Spengler Katalin mű-
 gyűjtő házaspárnál is van egy nagy alu-
 mínium *Fotel*-szobrom. Az általam hasz-
 nált műanyag ugyanis hosszú távon
 nem annyira bírja a szélvihart, a hőin-
 gadozást, könnyebben megsérülnek a
 nyúlványai is. Kültérre mindenképpen
 alkalmasabb a fémöntvény. Amúgy is
 jobban érdekelnek mostanában a termé-
 szetes anyagok. Fiatalon nagyon érde-
 kelt a műanyagkeverés hétköznapi alkí-
 miája, ma jobban vonz a fa légysága és
 tisztasága – minden értelemben. Ahogy
 öregszem, még a természetközelsége is.
 A faforgács nem szemét. A műnagyszob-
 or létrehozása erősen megterheli a kör-
 nyezetet. De nagyon szeretek megren-
 delésre dolgozni, adott helyre is, mert
 megmozgatja a fantáziámat. Így készült
 a *Szántó Piroska-emlékszobor* is.

**A szentendrei belvárostól kicsit észak-
 ra, közvetlenül a Dunakanyar körút
 mellett áll. Menet közben az autóból
 biztos sokan látták. Első pillantásra**

**nagyon is talányos mű. Hogy jött létre
 ez a forma? Volt, aki elszabadult, szél-
 fúttá lepelhez hasonlította, de más ér-
 telmezést is hallottam... Mi inspirálta?**

A Társaság az Élhető Szentendréről
 civil szervezet kért fel, hogy készítsek
 köztéri szobrot Szántó Piroska emlé-
 kére. A helyszín adott volt, pár lépésre
 van a Hold utcától és a háztól, ahol an-
 nak idején férjével, a költő Vas István-
 nal laktak. Teljesen szabad kezét kap-
 tam – ami álmombizás egy szobrász
 számára. Sokszor elmentem oda, ácsor-
 rogtam, jöttem-mentem a kijelölt terecs-
 ke körül. Meg kell várni a pillanatot,
 amikor megérzi az ember, hogy milyen
 forma illene a térbe. Az a szerencsés,
 ha egy köztéri alkotás mindenhol
 mutat valamit. Itt kicsit másként ala-
 kultak a dolgok, mert a fő nézete a
 11-esen elhaladó autók szemszöge lett,
 járókelők ezen a forgalmas ponton nem
 nagyon vannak. Valami olyan kellett,
 ami megragadja a tekintetet. Ebből a
 szempontból kifejezetten szerencsés,
 hogy annyira mozgalmassá a szobor.
 A relatíve nem túl nagy méret ellenére
 az ember odakapja a fejét. Alaposan
 utánanéztam Szántó Piroskának, legin-
 kább a macskaképei tetszettek. Először
 az absztrakt forma körvonalazódott
 bennem, csak azután gondoltam rá,
 hogy ez pont olyan, mint egy repülő
 macska ég és föld között. Van hosszú
 nyúlványa, ami olyan, mint egy egyen-
 súlyozó farok, van „feje”, sőt „füle” is.
 Persze nem direkt, ez is csak annyira
 macska, mint a többi „hangya” vagy
 „csiga” szobrom.

**Nemcsak a forma, hanem az égővö-
 rös színe is vonzza a tekintetet. Ez
 a vörös vagy piros szín sok munkádon
 visszaköszön.**

Mindig is csodáltam a japán kertművé-
 szetet és a sintó szentélyeket. Létezik egy
 lakkvörös, ilyen színűre festik a szenté-
 lykaput, a *torii*-t. Ez választja el a hét-
 köznapi világot az istenek lakhelyétől.
 A fák vagy a víz zöld háttéréből fantasz-

Farkas Zsófia: *Nagy Halak emlékezete 1-3.*, 2017, acél, poliuretán, poliurea, akrilfesték, a szobrok magassága: 180 cm, 240 cm, 280 cm, helyszín: Graphisoft Park, Budapest
 Fotó: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

tikusan kiragyog ez a szín, nagyon intenzív színekombinációt adva. Másrészt, bár nem vagyok egy túlfűtött alkat, a piros mégis zsigerből fontos nekem. Vannak egyébként más színű szobraim is, de valóban, legtöbbször mégis a vörösnél kötök ki, mert az olyan, mint egy jel. A „nagyapa-mestereim” mellett Pán Mártát is meg kellett volna említenem, mert pályám elején az ő fekete-fehér és sokszor piros tájba helyezett szobrai is hatottak rám. Egy vörös szobor a tájban elfoglalja, kijelöli a saját helyét a térben. Megüt, ahogy ránézel.

Van egy kérdés, ami a beszélgetés eleje óta motoszkál bennem. Mondtad, hogy a zenei pálya volt számodra magától értetődő, és nagy törést okozott, amikor meghiúsult ennek a lehetősége. A szobrászatod és a zene között van-e valamilyen összefüggés? Azért is kérdezem, mert úgy érzem, a szobraid kifejezetten zeneiek; mozgásban vannak, hullámzó, ritmikusak, egyik-másik olyan, mint egy felcsapó dallamvonal. Gondolkodtál azon, hogy hogyan kapcsolhatod össze ezt a két, számodra nagyon fontos területet?

Valóban sokat gondolkodtam rajta, van-e átmetszés közöttük, de szerintem a zene és a szobrászat – legalábbis az a szobrászat, amit én csinálók – egészen más agyterületeket mozgat, használ. A direkt megfeleltetés erőltetett lenne. Nem tudom a zenémet átültetni a szobrászatba, tudatosan semmiképpen. De örülök annak, amit mondtál, mástól is hallottam már, hogy úgy érzik, zeneiség van a szobraimban. Egyébként mostanában – harminc év elteltével – visszatértem a zenéhez. Fiam jazzbőgőzik, lányom dobol, mindketten nagyon tehetségesek, és óriási zenei élet van nálunk, körülöttünk, ami engem is magával sodor. Újra tanulok zongorázni, ezúttal jazz-zongorázni, ami rettentően izgalmas új terület. De nem kötöm össze a szobrászattal, leszámítva, hogy mindig zenét hallgatok munka közben. Ebben mindenevő vagyok. Sokáig

Farkas Zsófia: *Szántó Piroska-émlékszobor*, 2014, alumínium, akrilfesték, beton, 310 x 120 x 80 cm, Szentendre, 11-es főút és Hold utca találkozása
Fotó: Farkas Zsófia / HUNGART © 2021

komolyzenét hallgattam, aztán inkább experimentális, alternatív zenét, mostanában főleg jazzt. Lényeg, hogy jó zene legyen.

Ha csak rajtad múlna, és sem tér, sem idő, sem költség nem lenne akadály, mibe fognál a legszívesebben?

Óriási belmagasságú térben csinálnék kiállítást egy olyan szoborsorozatból, ahol a léptékváltásokat maximalizálhatnám. Ugyanazon sorozat tagjai között

lennének tenyérnyiek és négy-öt méteresek is, látni lehetne, hogyan formálódnak, mutálódnak egymásból. S ami még fontosabb, nemcsak a földön állnának, hanem betöltenék a teret, a falakat, ablakokat. Pszichedelikus élmény lenne belépni egy ilyen barokkos burjánzás kellős közepébe. Olyan, mint amit a gazdagon díszített, teleépített és -festett barokk templomok vagy gótikus katedrálisok belső terében tapasztal az ember. Körbevesz, beszippant egy teremtett világ, az én világom.